

Doniyor kitobi — Oltmish uchinchi qism

Millerning jadvallaridan narida: Islom, tergov hukmi va so'nggi sinov

Jeff Pippenger

2024-01-27

Bizga shunday xabar berilganki: “Xudo Uilyam Millerning ongini bashoratlarga yo‘naltirdi va unga Vahiy kitobi haqida buyuk nur berdi.” Miller o‘zi ko‘tarilib chiqqan tarixiy sharoit tufayli Vahiyning o‘n ikkinchi, o‘n uchinchi, o‘n oltinchi, o‘n yettinchi va o‘n sakkizinchi boblarida joylashgan “buyuk nur”ni tushunishdan to‘siq qo‘yilgan edi, chunki bu boblar u o‘zining tarixiy nuqtayi nazaridan ko‘ra olmagan bashoratli shohliklarning ishini aniqlab berar edi.

Millerga Vahiy kitobi borasida berilgan nur Jamoatlar, Muhrlar va Karnaylar haqida edi; Habakkukning ikki lavhasida aynan “uch Voy” deb belgilangan so‘nggi uch Karnay tasvirlangan. Millerga Vahiy kitobida berilgan “buyuk nur” Muqaddas Kitob bashoratida Islomning o‘rni haqida edi. Biroq hatto o‘sha “buyuk nur” ham uning tarixiy sharoiti bilan cheklangan edi.

“Osiyoning yetti jamoati Masih jamoatining uning yetti ko‘rinishdagi tarixidir — havoriylar zamonidan tortib dunyoning oxirigacha, uning barcha burilishlari va o‘zgarishlari ichida, barcha ravnaqi va musibatlari ichida. Yetti muhr yerning kuchlari va shohlarining jamoat ustidan qilgan ishlari, hamda o‘sha davr mobaynida Xudoning O‘z xalqini asraganining tarixidir. Yetti karnay yerga, ya‘ni Rim saltanatiga yuborilgan yetti o‘ziga xos va og‘ir hukmning tarixidir. Yetti kosalar esa Papalik Rimiga yuborilgan oxirgi yetti balodir. Bular bilan aralash holda boshqa ko‘plab voqealar ham bor bo‘lib, ular irmoq oqimlaridek to‘qib kiritilgan va bashoratning ulkan daryosini to‘ldirib boradi, toki butun voqelik nihoyat bizni abadiyat ummoniga olib kirguncha.”

“Menimcha, Vahiy kitobidagi Yuhannoning bashoratining rejasi shudir. Va bu kitobni tushunishni istagan kishi Xudoning Kalomining boshqa qismlarini mukammal bilishi kerak. Bu bashoratda qo‘llanilgan timsollar va metaforalarning barchasi undayoq izohlanmagan, balki ularni boshqa payg‘ambarlardan topish va Muqaddas Yozuvning boshqa oyatlarida izohlash lozim. Shuning uchun ravshanki, Xudo har qanday bir qism haqida ham aniq bilimga ega bo‘lish uchun butunning barchasini o‘rganishni maqsad qilgan.” William Miller, Miller’s Lectures, 2-jild, 12-ma’ruza, 178-bet.

E’tibor bering, Miller yetti so‘nggi baloni papalik Rim ustidan keladigan yetti hukm deb tushungan. U papalik Rimga sog‘aytirilishi kerak bo‘lgan o‘limli yara berilganini anglay olmadi. U yetti karnayni “yerga yoki Rim saltanatiga yuborilgan yetti o‘ziga xos va og‘ir hukmning tarixi” deb tan olgan, biroq butparast Rim va papalik Rim saltanatlari o‘rtasidagi farqni anglay olmadi. Shuning uchun uning birinchi to‘rtta karnay bilan oxirgi uchta karnay o‘rtasidagi farqni ko‘ra olish qobiliyati cheklangan edi.

Miller Rimga qarshi keltirilgan hukmlar Xudoning yakshanba kuniga rioya qilishni majburlashga bergan javobi ekanini anglay olmadi, chunki Millerchilar o‘z tarixlarining o‘sha davrida hanuz

yakshanba kuni sajda qilayotgan edilar. Miller karnaylar Rim ustidan chiqarilgan hukmlar ekanini anglashda haq edi, biroq hukmlarning aynan qanday sabab bilan keltirilgani hamda birinchi to‘rt Karnay bilan oxirgi uch Karnay o‘rtasidagi farq haqidagi tushunchasi cheklangan edi yoki umuman mavjud emas edi. Ana shu cheklangan qarash bilan Islomning uch “voy”idan iborat “gavhar” baribir Xudoning qo‘li bilan yo‘naltirilgan jadvallarga kiritilgan edi va uni o‘zgartirmaslik kerak.

Ma‘rifat bilan yoritilgan farosat bashoratni o‘rganadigan “dono” talabaga Xudo nafaqat Muqaddas Kitobni yozgan muqaddas kishilarni ilhomlantirganini, balki U King James Muqaddas Kitobini tarjima qilgan kishilarning ishini ham boshqarganini va U aynan shu turdagi ilohiy nazoratni ikki muqaddas jadvalning yaratilishida ham qo‘llaganini anglash imkonini beradi.

Millerning beshinchi, oltinchi va yettinchi Karnaylar (Islom) haqidagi “javohiri” oxirgi kunlarda o‘n karra yorqinroq porlaydi, chunki u yakuniy Yarim Tun Faryodining mavzusini aniqlab beradi. Millerchilar tarixida Yarim Tun Faryodining mavzusi bashoratli davrlarning yakun topish sanasi edi, va shu ma‘noda oxirgi kunlardagi “Yarim Tun Faryodi” xabari (ya‘ni uchinchi Voyning Islom haqidagi xabari) 1844-yil 22-oktyabr sanasi orqali timsol qilingan. Millerchilar tarixidagi o‘sha sana yaqinlashib kelayotgan yakshanba qonunining timsolidir, va 1844-yil 22-oktyabr ham, yakshanba qonuni ham Masihning Tantanali Kirishining yakuni bo‘lgan xoch orqali timsol qilingan edi.

Millerning beshinchi, oltinchi va yettinchi Karnaylar (Islom) haqidagi “gavhari” oxirgi kunlarda o‘n baravar yorqinroq porlaydi, chunki u Islomni oxirgi kun islohot harakatining mavzusiga muvofiq holda, ya‘ni uchinchi Voyning Islomiga mos ravishda belgilab beradi. Shuning uchun, bir yuz qirq to‘rt ming kishining so‘nggi islohot harakatining mavzusi sifatida, u avvalgi har bir islohot harakatining mavzusi orqali timsollangan bo‘lib kelgan; xoh bu Masihning islohot harakatidagi “tirilish” mavzusi bo‘lsin, xoh Millerchilar tarixidagi “payg‘ambarlik vaqti” mavzusi, xoh Dovudning islohot harakatidagi “Xudoning sandig‘i” mavzusi yoki Musoning islohot harakatidagi “ahd” mavzusi bo‘lsin.

Xoch hodisasi bo‘lsin, 1844-yil 22-oktabr sanasi bo‘lsin yoki islohot harakatlarining turli mavzulari bo‘lsin — har bir sana va mavzu o‘sha davr avlodi uchun hayot-mamot sinov savolini ifoda etgan. Millerning Islomning uch “Voyi” haqidagi “gavhari” o‘n bokira haqidagi masalda “moy” orqali ifodalangani kabi, hayot-mamot sinov savolidir. Tushining boshida Millerning gavharlari quyoshdek porlagan edi, ammo tushining oxirida ular “o‘n karra yorqinroq” porladi. Milleritlar tarixida Millerning gavharlari kerosin (chiroq moyi) kabi edi, ammo bugun o‘sha gavharlar raketa yoqilg‘isidir!

Millerchilar ikkinchi Voyning Islomga oid vaqt bashoratini to‘g‘ri tushundilar va to‘g‘ri qo‘lladilar; u 1840-yil 11-avgustda amalga oshdi. Biroq uchinchi Voy, ya‘ni Yettinchi Karnay haqidagi ularning tushunchasi uchinchi Voyning Muqaddas Kitob bashoratidagi oltinchi shohlik ustiga keladigan hukm sifatida yetib kelishini ko‘ra olmadi, chunki ular beshinchi shohlikni ko‘rmagan edilar, Muqaddas Kitob bashoratidagi oltinchi shohlikni esa aytmasa ham bo‘ladi. Shunga qaramay, Millerga berilgan Vahiy haqidagi “buyuk nur” oxirgi kunlarning “Yarim tun

nidosi”da o‘n baravar yorqinroq porlashi kerak.

Habakkukning ikki lavhasida ifodalangan haqiqatlar, mohiyatan, o‘tgan tarixda ro‘yobga chiqqan haqiqatlardir. Jadvallar Miller yig‘ishga yetaklangan vaqtga oid bashoratlarga asoslangan bo‘lib, o‘sha vaqt bashoratlarining barchasi 1844 yilga kelib yakunlangan edi. Bu vaqt bashoratlari oxirgi kunlarda yanada yorqinroq porlaydi, chunki ular Millerchilar tarixida qanchalik aniq bo‘lgan bo‘lsa, bugun ham shunchalik aniq ekani ko‘rinadi, biroq ularda oxirgi kunlar uchun bevosita vaqtga oid bashoratlar yo‘q. Shunga qaramay, ular o‘tmishda ifodalagan tarixlarning takrorlanuvchi bashoratli timsollarini taqdim etadi, ammo Millerning ayrim javohirlari bilan kelajakka oid bashoratlar bevosita ifodalangan.

1844-yilda boshlangan Masihning samoviy ma‘baddagi xizmati o‘sha ish tamom bo‘lguncha davom etadi. Ikki ming uch yuz kun haqidagi bashorat va u ko‘rsatib bergan poklash ishi hamon “bajarilish jarayonida”, deb Sister White Ulai va Hiddekel daryolari haqida ta’kidlaganidek, demak, bu bashorat dunyo oxiriga oid bir bajarilishga ega.

“Doniyor Xudodan qabul qilgan nur ayniqsa mana shu oxirgi kunlar uchun berilgan edi. U Ulai va Hiddekel bo‘ylarida, Shinarning ulug‘ daryolari qirg‘oqlarida ko‘rgan vahiylar hozir bajo bo‘lish jarayonidadir, va oldindan aytilgan barcha voqealar tez orada yuz beradi.” Testimonies to Ministers, 112.

Ikki jadvalda keltirilgan Doniyor kitobining yettinchi va sakkizinchi boblaridagi vahiylarning ayrim qismlari hali kelajakka taalluqlidir, chunki ularning ikkalasi ham Masihning ma‘bad xizmatini ko‘rsatadi. Shunga qaramay, o‘sha ikki bobdagi Muqaddas Kitob bashoratlarida tilga olingan saltanatlar tarixlari papalik Rimining halokatli yarasini olishi bilan yakunlanadi. “Qo‘lsiz holda tog‘dan kesib olingan” “tosh” ham, Doniyorning ikkinchi bobidagi sakkizinchi saltanat ham hanz kelajakka taalluqlidir. Ammo jadvallarda Doniyorning ikkinchi, yettinchi va sakkizinchi boblariga doir tasvirlangan narsalarning aksariyati amalga oshgan.

Muqaddas joydagi Masihning xizmati hamda Islomning uchinchi Voyi mohiyatan milleritlar davridan keyingi bashoratli tarixni ifodalovchi ikki mavzudir. Ana shu ikki mavzu bilan birga, ikki jadval bir chiziq ustida birlashtirilganda timsollangan oxirgi kunlar tarixi ham mavjuddir. Bu amalga oshirilganda, birinchi jadvalda ifodalangan 1843-yildagi birinchi hafsalasi pir bo‘lish o‘z tuzatishini ikkinchi jadvalda topadi. Birgalikda ular hozir Iso Masihning Vahiy kitobining muhrlari ochilishi bilan bog‘liq holda muhrdan yechib ochilayotgan Yetti Momaqaldironning “yashirin tarixi”ni yuzaga keltiradi va aniqlab beradi.

O‘sha “yashirin tarix” “haqiqat” ustiga qurilgandir; “haqiqat” esa birlashganda “haqiqat” so‘zini hosil qiladigan uchta ibroniy harfdir. Bu so‘z ibroniy alifbosining birinchi, o‘n uchinchi va oxirgi harflaridan tuziladi hamda Isoni nafaqat Haqiqat sifatida, balki Alfa va Omega sifatida ham ifodalaydi. “Yashirin tarix” umidsizlik bilan boshlanib, umidsizlik bilan tugaydi va o‘rtasida isyon bor, chunki “o‘n uch” isyonni ifodalovchi sonidir.

Birinchi jadvalda tasvirlangan 1843-yil birinchi umidsizlikni va kechikish vaqtining kelishini ko‘rsatadi. Kechikish vaqti Ahmoq bokiralarning isyoni namoyon bo‘ladigan Yarim Tun Faryodi

xabarining kelishiga olib boradi. Shundan so‘ng Yarim Tun Faryodi xabari so‘nggi umidsizlikkacha e‘lon qilinadi. Yarim Tun Faryodining o‘sha “yashirin tarixi” oxirgi kunlarda yana takrorlanadi (hatto harfigacha).

“Menga ko‘pincha o‘n qiz haqidagi masalga murojaat qilinadi; ulardan beshtasi dono, beshtasi esa nodon edi. Bu masal har bir jihatiga qadar bajarilgan va yana bajariladi, chunki u aynan shu zamonga alohida tatbiq etiladi va uchinchi farishtaning xabari singari, bajarilgan hamda zamonning oxirigacha hozirgi haqiqat bo‘lib qoladi.” Review and Herald, August 19, 1890.

To‘g‘ri tushunilganda, avvalgi bayonot shuni ko‘rsatadiki, oxirgi kunlarda nodon yoki dono bokira bo‘lish imkoniyatiga ega bo‘lgan yagona odamlar guruhi — umidsizlikni boshidan kechirgan bir guruh ichidagi odamlardir. Umidsizlikning o‘zi kechikish vaqtini yuzaga keltiradi, va “har bir harfigacha bajo bo‘lgan va bo‘ladigan” masal umidsizlik bilan boshlanadigan kechikish vaqti davomida bokiralar ichida ichki tarzda hosil bo‘ladigan ta’sirlarga asoslanadi. Shaharning ko‘chasida “ikki guvoh”ni o‘ldirgan va ularni o‘lim vodiysida o‘lik, quruq suyaklarga aylantirgan o‘sha umidsizlik 2020-yil 18-iyulda yuz berdi. Adventizm, umuman olganda, o‘sha umidsizlikka aloqador emas edi. Aksincha bo‘lsa ham, ular “ikki guvoh” ko‘chada o‘ldirilgan holda yotgan paytda muvaffaqiyatsiz bashoratni nishonladilar. Har bir harfigacha degani — aynan har bir harfigachadir.

Millerchilar tarixida avvalgi ahd xalqi (protestantizm) 1843-yildagi amalga oshmagan bashoratni (birinchi umidsizlikni) nishonladi va ayni o‘sha nuqtada protestantlar o‘zlarining sinov muddati uchun belgilangan inoyat vaqtining chegaralaridan o‘tib ketdilar. Sinov vaqti 1840-yil 11-avgustda, ikkinchi Voyning (Islomning) vaqt bashorati amalga oshganda, Vahiy kitobining o‘ninchi bobidagi qudratli farishta tushgan paytda boshlangan edi. Protestantlar birinchi umidsizlikda vaqt bashoratini rad etdilar, chunki noto‘g‘ri bashorat ularga endi haqiqatni izlashni davom ettirmaslik uchun bahona berdi. Millerchilar tarixidagi barcha yo‘l belgilarining mavzusi “vaqt bashorati” edi.

2001-yil 11-sentyabrda Vahiy kitobining o‘n sakkizinchi bobidagi farishta uchinchi Voy (Islom) haqidagi bashoratning bajo bo‘lishi paytida tushib keldi. Oxirgi kunlardagi barcha yo‘l-belgilarining mavzusi Islomdir. Birinchi hafsalasi pir bo‘lish avvalgi ahd xalqining poklanishining yakunini belgilaydi, chunki o‘sha paytda avvalgi ahd xalqiga endi haqiqatni izlamaslik uchun bahona berildi. Shundan so‘ng sinov vaqti oxirgi kunlarning “bokira qizlari” uchun boshlandi, zero farishtaning tushib kelishi bilan boshlangan avvalgi ahd xalqining sinovi birinchi hafsalasi pir bo‘lishda nihoyasiga yetdi. Demak, bokira qizlar sifatida tasvirlanganlarning sinovi boshlandi, va bu sinov jarayoni oxir-oqibatda bokira qizlarning yo nodon, yo dono ekanini namoyon qiladi.

Birinchi va oxirgi umidsizlik orasida Yarim tun faryodi xabari turadi. Millerchilar uchun Yarim tun faryodi xabarining mavzusi “vaqt” edi, oxirgi kunlardagi Yarim tun faryodi xabarining mavzusi esa “Islom”dir. Millerning tushida u bir hayqiriq (faryod) bilan uyg‘otiladi va o‘sha paytda uning javohirlari ilgari porlaganidan o‘n baravar yorqinroq porlaydi. Jadvallardagi javohirlar ichida oxirgi kunlar uchun bashoratni bevosita ko‘rsatadigani Islom va tergov hukmidir.

Shunday ekan, Yarim tun faryodi “xabari”ning hamda tergov hukmi bilan ifodalangan “tajriba”ning sinovlari avvalgi ahd xalqi uchun emas, balki o‘zlarini oxirgi bokiralar deb e’tirof etuvchilar uchundir.

Ikkala jadval birlashtirilganda hosil bo‘ladigan tasvir, birinchi ko‘ngilsizlikdan oxirgi ko‘ngilsizlikkacha bo‘lgan tarixni aniqlab berar ekan, “Yetti Momaqaldiroq”ning “yashirin tarixi” sodir bo‘layotgan davrda tergov hukmining yakuniy ishi amalga oshirilayotganini ko‘rsatadi. O‘sha yakuniy ish yuz qirq to‘rt mingning muhrlanishidir va u Doniyor to‘qqizinchi bobdagi “mashaqqatli zamonlar” davomida, Vahiy o‘n birinchi bobdagi xalqlarning g‘azabga kelishi chog‘ida, Vahiy yettinchi bobdagi “to‘rt shamol”ning ushlab turilishi paytida, Ishayo yigirma yettinchi bobdagi “sharq shamoli kunida qattiq shamolning to‘xtatib turilishi” davrida hamda dunyo ustiga “bo‘shanib ketib o‘lim va vayronagarchilik keltirishga urinayotgan g‘azablangan ot”ning jilovlab turilishi vaqtida sodir bo‘ladi. Bu bashoratli guvohlarning barchasi, muqaddas jadvallarda ko‘rsatilganidek, uchinchi Voyning Islomini ifodalaydi.

Habakkukning ikki muqaddas jadvalining nashr etilishidan keyingi kelajak voqealariga bevosita ishora qiluvchi uch asosiy unsuri — bir yuz qirq to‘rt mingning muhrlanishi, Islom va o‘n bokira haqidagi masalning bajo bo‘lishidir. Jadvallar ham “tajriba”, ham “xabar”ning sinovdan o‘tish va muhrlanish jarayonini ko‘rsatadi. Nodono bokira uchun zarur bo‘lgan tajriba — “Masih sizlarda, ulug‘vorlik umidi” bo‘lib, bu bir yuz qirq to‘rt ming orqali ifodalangan kamolotning timsolidir.

Hatto asrlar va avlodlardan beri yashirin bo‘lib kelgan, ammo endi Uning azizlariga oshkor qilingan sir ham shudir: ularga Xudo bu sirning g‘ayriyahudiylar orasidagi ulug‘vorlik boyligi nimaligini ma’lum qilmoqchi bo‘ldi; u esa — sizlardagi Masihdir, ulug‘vorlik umidi. Biz Uni voizlik qilamiz, har bir odamni ogohlantirib va har bir odamga butun hikmat bilan ta’lim berib, toki har bir odamni Iso Masihda komil holda taqdim etaylik. Kolosaliklarga 1:26–28.

Bir yuz qirq to‘rt ming kishi “asirlik”dan chiqqan bir xalq guruhi sifatida tasvirlangan. Vahiy kitobida bevosita tasvirlangan asirlik — Vahiy kitobining o‘n birinchi bobida ifodalanganidek, uch yarim kun davomida ko‘chada o‘lik yotish asirligidir. Ramziy o‘lim asirligi Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi “yetti vaqt”ni ifodalaydi va bu asirlik, to‘qqizinchi bobda Doniyorning ibodati orqali ko‘rsatilganidek, tavbaning namoyon bo‘lishini talab qiladi.

Quruq o‘lik suyaklar yana hayotga qaytarilganda, ular darhol “bayroq” sifatida ko‘tariladi. O‘lim holatida ularda ichlarida Masih yo‘q edi — ulug‘vorlikning umidi. Ulardan talab etilgan tavbaning bir qismi, o‘zlari Xudoga qarshi yurganliklarini va Xudo ham ularga qarshi yurganini tan olishlari edi. Ular payg‘ambarlikda ko‘rsatib berilgan talablarni bajarganlarida, shunda Masih “to‘satdan O‘z ma’badiga keladi” va keyin ko‘tariladigan bayroqning a’zosi bo‘lish uchun zarur bo‘lgan “tajriba”ga erishiladi.

Ikki jadval birlashtirilganda tasvirlanadigan “tajriba” Masihning samoviy ma’baddagi yakuniy xizmati orqali amalga oshadi. O‘sha “tajriba” “mareh” vahiysi bilan ifodalanadi, bu “ko‘rinish” vahiysidir. Zarur bo‘lgan “xabar” esa bashoratli tarixning “chazon” vahiysidir. O‘sha “xabar” uchinchi Vayning Islom kuchi orqali amalga oshiriladigan, Xudoning isyonkor dunyo ustidan yaqinlashib kelayotgan hukmi haqidagi xabar sifatida aniqlanadi.

1856-yilda Rabbiy Adventizm ichida ruhiy Quddusning qayta qurilishini nihoyasiga yetkazishni ko‘zladi. 1798-yildan 1844-yilgacha bo‘lgan davrda uch farishtaning kelishi ostida, Millerning tushida “javohirlar” sifatida ifodalangan poydevorlar ustiga Milleriyalar ma’badi qurilgan edi; bu, Habakkukning ikkinchi bobini bajo keltirgan ikki kashshof jadvaldagi (1843 va 1850) bashoratli haqiqatlar bilan ifodalangan edi. So‘ngra U O‘z xalqini O‘zining yettinchi kun Shabbat qonunining devorini tiklashga boshladi va “yurish uchun ko‘cha” ishini tamomlash uchun ularni qadimgi Isroilning “eski yo‘llari”ga qaytardi. AMMO, o‘sha eski yo‘l sinash va ajratish uchun belgilangan bir ta’limotni, bir bashoratni o‘z ichiga olgan edi. 1863-yilda Adventizm “yetti zamon” sinovidan yiqildi va Laodikiya sahrosida sarson yurishni boshladi.

1844-yil 22-oktyabr yaqinda kelajak yakshanba qonunining timsolidir, va yakshanba qonuni paytida Doniyor tomonidan ko‘rsatib berilganidek, mashaqqatli zamonlarda ko‘cha va devorni bitkazishning qirq to‘qqiz yili bilan ifodalangan ish amalga oshiriladi.

Shunday ekan, bilib qo‘ying va anglab yetingki, Quddusni tiklash va qayta qurish to‘g‘risidagi farmon chiqqan vaqtdan boshlab Masih — Hokimgacha yetti hafta va oltmish ikki hafta bo‘ladi; ko‘cha ham, devor ham yana quriladi, ammo g‘oyat og‘ir zamonlarda. Doniyor 9:25.

Barcha payg‘ambarlar bir-biriga hamohangdir, va Doniyor kitobidagi “mashaqqatli zamon” ham biz ko‘rib chiqqan Early Writings’dagi parchada aynan shunday ko‘rsatilgan.

“O‘sha paytda, najot ishi yakunlanib borar ekan, yer yuziga musibat keladi, va xalqlar g‘azablanadi, biroq uchinchi farishtaning ishiga to‘sqinlik qilmasligi uchun tiyib turiladi. O‘sha paytda ‘keyingi yomg‘ir’, ya’ni Rabbiyning huzuridan keladigan tetiklik, uchinchi farishtaning baland ovozigacha qudrat berish hamda azizlarni yetti oxirgi balo yog‘diriladigan davrda sobit turishga tayyorlash uchun keladi.” Early Writings, 85.

Biz bu tadqiqotni keyingi maqolada davom ettiramiz.

“Haqiqatni e’tirof etuvchilar Shaytonga xizmat qilar ekanlar, uning jahannamiy soyasi ularning Xudo va osmon haqidagi qarashlarini to‘siq qo‘yadi. Ular birinchi muhabbatini yo‘qotganlar kabi bo‘ladilar. Ular abadiy haqiqatlarni ko‘ra olmaydilar. Xudoning biz uchun tayyorlagan narsasi Zakariyo kitobining 3 va 4-boblarida hamda 4:12–14 oyatlarida tasvirlangan: «Men yana javob berib, unga dedim: O‘zlaridan oltin moyni oqizib chiqarayotgan ikki oltin quvur orqali turgan bu ikki zaytun shoxi nima? U menga javob berib dedi: Bular nima ekanini bilmaysanmi? Men dedim: Yo‘q, ey Rabbim. Shunda u dedi: Bular butun yerning Rabbisi huzurida turuvchi moylangan ikki kishidir.»

“Egamiz resurslarga nihoyatda boydir. Unda hech qanday vositalar tanqisligi yo‘q. Bizning imonimizning sustligi, dunyoviyligimiz, arzimas gap-so‘zlarimiz, suhbatlarimizda namoyon bo‘ladigan imonsizligimiz sababli atrofimizga qorong‘u soyalar yig‘iladi. Masih so‘zda ham, fe‘l-atvorda ham butunlay maftunkor Zot, o‘n minglar orasida eng ulug‘i sifatida ochib berilmaydi. Jon o‘zini behudalikka yuksaltirish bilan qanoatlanganda, Egamizning Ruhi u uchun juda oz narsa qila oladi. Bizning qisqa ko‘ruvchi nigohimiz soyani ko‘radi, ammo uning ortidagi ulug‘vorlikni ko‘ra olmaydi. Farishtalar butun yer yuzi uzra otilib chiqib, o‘z yo‘lida vayronagarchilik va o‘lim olib kelishga shay bo‘lgan, bo‘shanib ketishga urinayotgan

gʻazabnok ot sifatida tasvirlangan toʻrt shamolni ushlab turibdilar.”

“Abadiy dunyoning ayni ostonasida uxlab yotaveramizmi? Loqayd, sovuq va oʻlik boʻlib qolamizmi? Oh, qaniydi jamoatlarimizda Xudoning Ruhi va nafasi Uning xalqiga puflangan boʻlsa, toki ular oyoqqa turib yashasinlar. Biz yoʻl tor ekanini va darvoza siqiq ekanini koʻrishimiz kerak. Ammo biz siqiq darvozadan oʻtar ekanmiz, uning kengligi cheksizdir.”
Manuscript Releases, volume 20, 217.